

Huml, Václav

Nové objevy v areálu středověké tvrze v Praze 8-Čimicích (Předběžná zpráva)

Archaeologia historica. 1988, vol. 13, iss. [1], pp. 353-368

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/139771>

Access Date: 21. 10. 2024

Version: 20241018

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

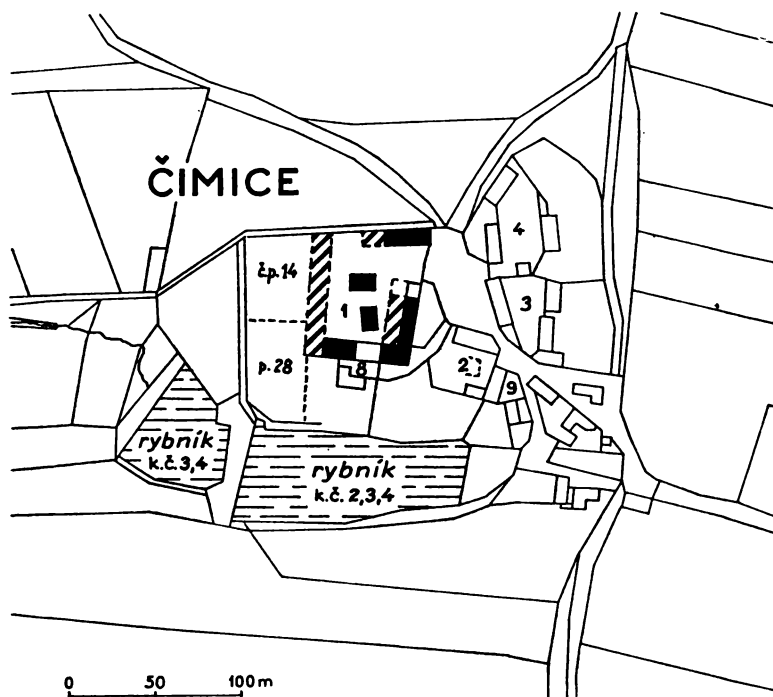
Nové objevy v areálu středověké tvrze v Praze 8-Čimicích

(Předběžná zpráva)

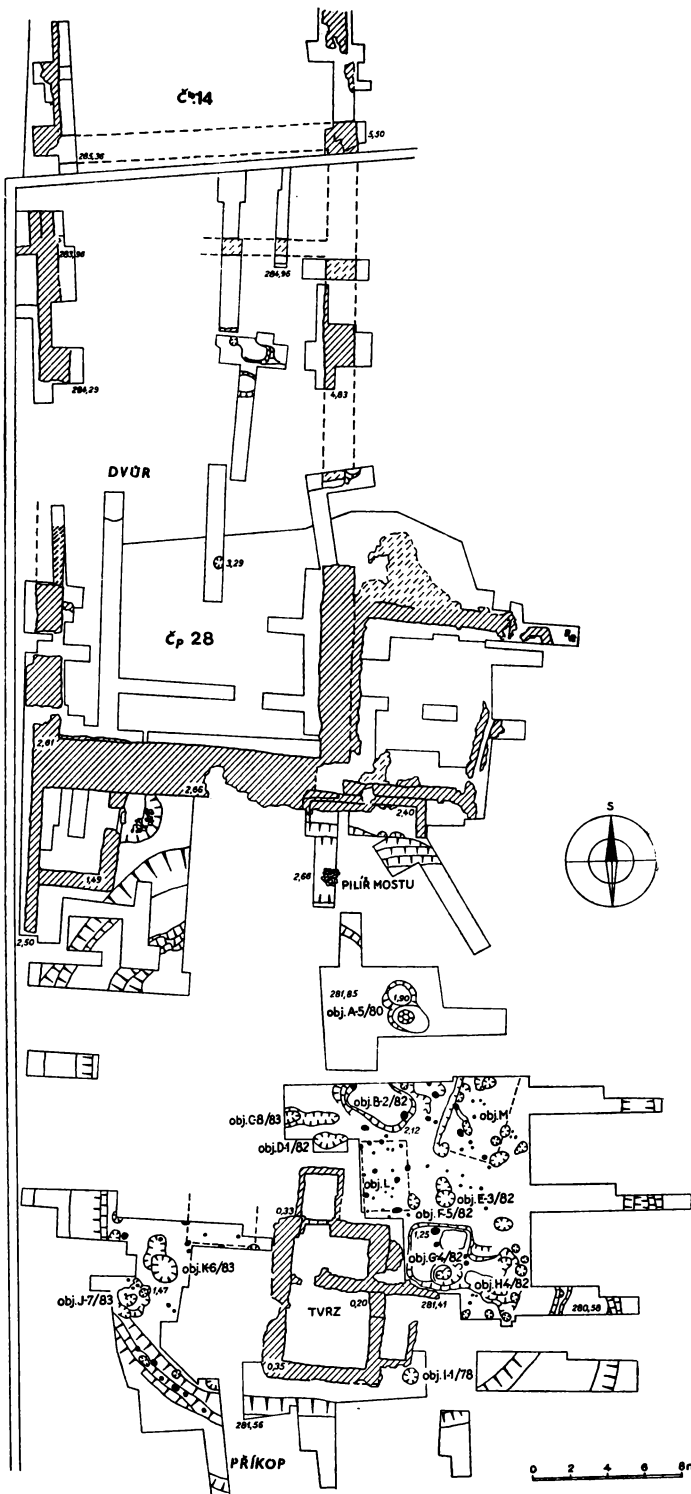
VÁCLAV HUML

V letech 1982—1984 probíhaly v Čimicích, na parcele č. 28, další etapy předstihového archeologického výzkumu realizovaného Muzeem hlavního města Prahy. Získaná zjištění významně doplňují obraz o středověké zástavbě tvrze, zkoumané v letech 1978—1980 (obr. 1a). Poněvadž výsledky závěrečných sezón mění a doplňují předchozí závěry publikované v r. 1985 [Huml 1985, 295 sq., týž, 1986, 44 sq., předkládám v článku předběžnou zprávu o zatím celkově nezpracovaném výzkumu.

V areálu tvrze o max. šířce 28 m, vymezeném vodním příkopem, se v letech 1982—1984 objevily pozůstatky zahloubených a nadzemních sídlištních staveb (obr. 1b). Při severním okraji tvrziště byla odkryta superpozice dvou zásobních jam (A—5/80) o max. průměru 2 m. Starší jáma (B) o průměru 1,6

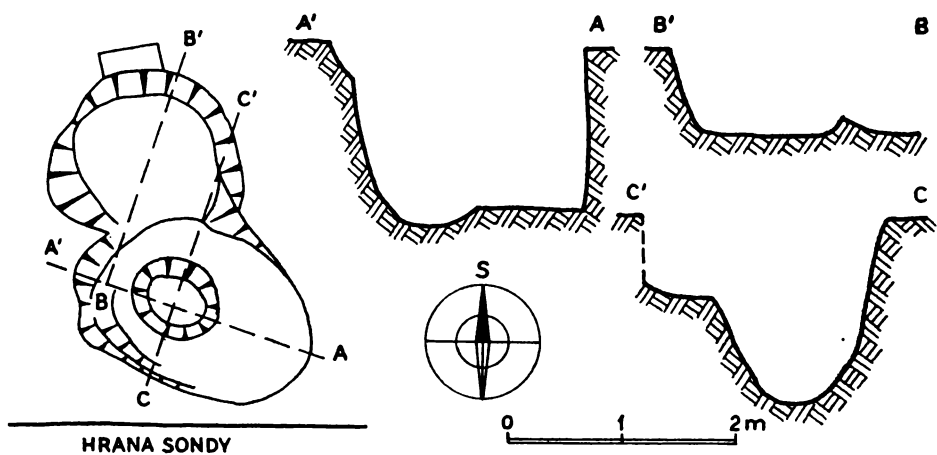
Obr. 1. Čimice (Praha 8). a) Situace Čimic podle Stalinského katastru z r. 1842 (SÚA kraj Kouřimský, sig. 72). Šrafované části vyznačují budovy, které známe z 1. vojenského mapování z let 1700—1783, černě zobrazeny budovy dvora čp. 1. — b) Celkový plán výzkumu v r. 1978—1984. Kreslil: V. Huml, J. Morávek, překreslil Št. Novák.

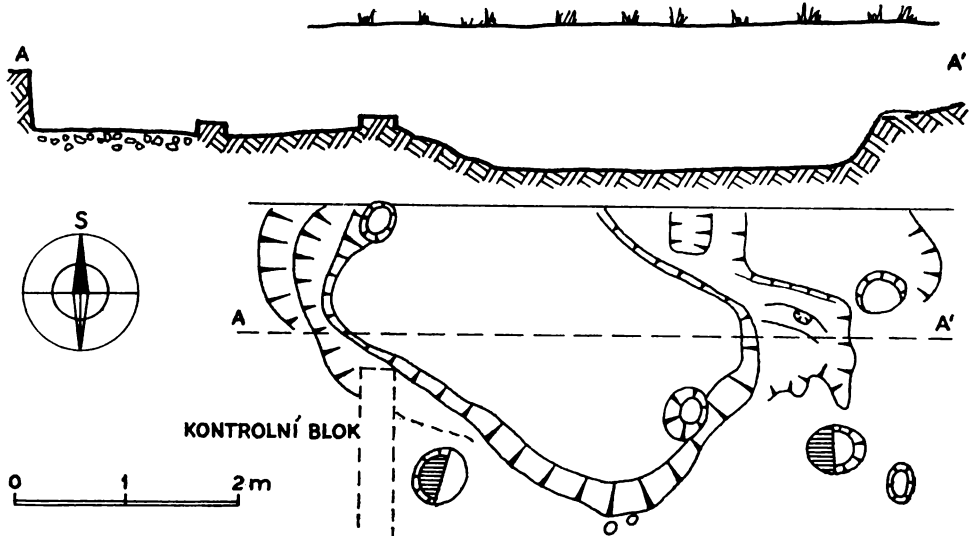
obr. 1b.

metru a hloubce 210 cm byla porušena jámou (A) o průměru 1,5 m a hloubce 96 cm (obr. 2). Ve výplni jam jsme zjistili hrncovité nádoby a několik mís s hlubokým tělem a rozevřeným ústím zakončeným ovaleným okrajem se seříznutím (obr. 6:19, 20) či nízko vytaženým prožlabeným okrajem (obr. 6:21). Okraje jsou jednoduché (obr. 6:1, 4, 5, 6), zesílené se seříznutím (obr. 6:3, 8), nízko vytažené (obr. 6:7, 10, 11), zduřelé (obr. 6:12 až 15, 18) a ostatní (obr. 6:9, 16 a 17). Dekor na těle nádob je proveden jednoduchou či několikanásobnou vlnicí kombinovanou s úzkými rýžkami nebo žlábký s elipsovitými důlky, rýžkami či samotnými žlábký.

SONDA IV/B, obj. A5/80

SONDA XXVI, XXV - obj. B2/82

Obr. 2. Čimice (Praha 8). Objekt A—5/80 (nahore) a obj. B—2/82 (dole). Kreslil: V. Huml, překreslil Št. Novák.

Při západní a jižní straně jam jsme nad podloží nalezli vrstvičku drobných kamének tvořících štětovaný povrch komunikace směřující k severnímu vchodu do tvrze.

Severně od tvrze byla odkryta polozemnice (obj. B—2/82; obr. 2 dole). Její vnitřní plocha o délce 3,8 m, šířce 2,10 m a max. hloubce 60 cm byla přístupná od SZ. Vchod o šířce 125 cm byl ohraničen dvěma kúlovými jamkami. Do vnitřního prostoru se vstupovalo po dvou stupních zaseknutých do podložní spraše. Při vybírání černošedé hlinité výplně s příměsí drobných kamének jsme nalezli zlomky keramických nádob (obr. 7). Jsou zastoupeny jednoduché (obr. 7:1, 2, 3), nízko vytažené s lištou (obr. 7:5, 6 a 14), zduřelé (obr. 7:13) a zesílené okraje (obr. 7:17). Nejmladším je okraj zformovaný do okruží (obr. 7:8). Výzdoba na keramice byla provedena plastickou páskou s oválnými vpichy (obr. 7:21), vrypy (obr. 7:23), vlnicí (obr. 7:6) a žlábků.

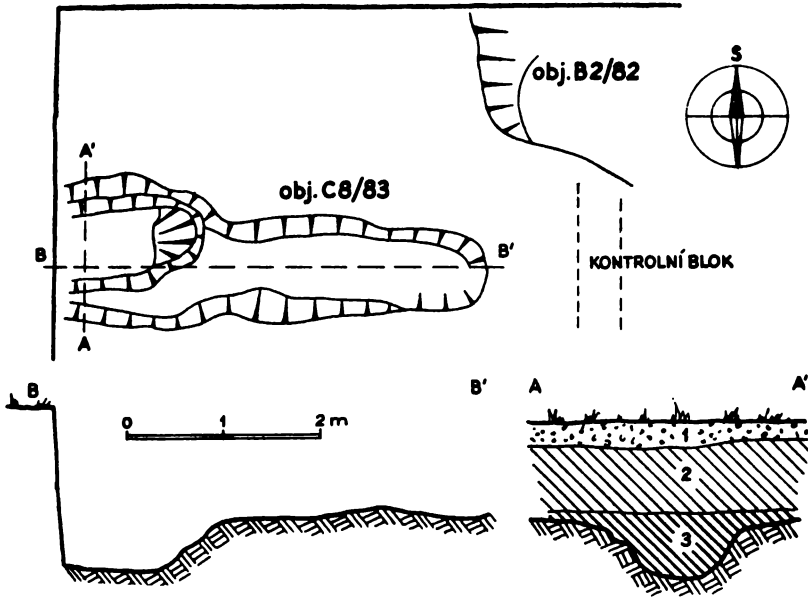
V trase přístupové cesty vedoucí od severu ke tvrzi byl po začástitění podloží zjištěn objekt D—1/82 (d — 1,8 m) a žlábek (obj. C—8/83) o délce 240 cm a max. šířce 100 cm a hl. 80 cm (obr. 1, 3a). Jeho průběh pokračoval západním směrem, kde však výzkum již nemohl být z nedostatku času realizován. Z tmavě hnědé hlinité výplně jsme získali okraje nádob (obr. 7:7, 10, 15; obr. 8:11, 15 a 20). Zastoupeny jsou jednoduché, nízko vytažené (obr. 7:7, 10; obr. 8:8, 9), zduřelé (obr. 8:11), kalichovité (obr. 8:20) a zesílené s prožlabením (obr. 7:15). Těla nádob byla zdobena svazkem žlábků (obr. 8:8, 9), u misek na vnitřní straně (obr. 8:2) anebo úzkými žlábků (obr. 8:3, 4).

Jihových. směrem byla odkryta oválná jáma o rozměrech 160×100 cm a hloubce 40 až 90 cm (obj. E—3/82). Do její výplně byla zahlobena trychtýřovitá jáma o průměru 100 cm a hloubce 30 cm (obr. 1). Jáma překrytá plochým kamenem (60×35 cm) obsahovala ohniště doložené četnými uhlíky. Zásyp obou objektů byl z hnědé hlinitopísčité zeminy.

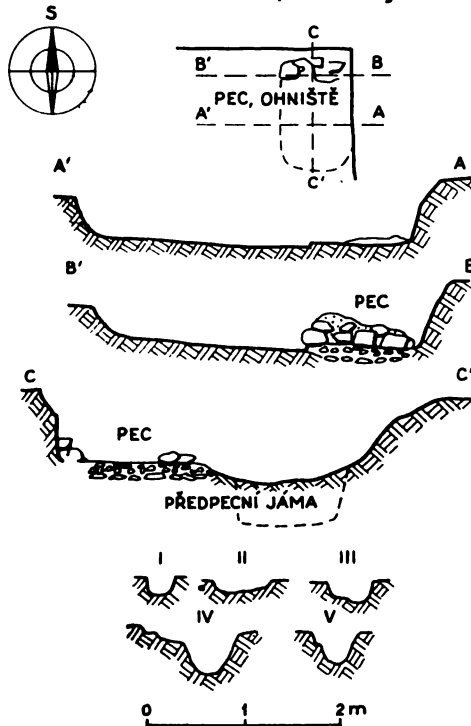
Z oválné jámy jsme získali větší počet keramických zlomků (obr. 7:4, 9, 12, 18, 20, 22, a obr. 9). Z okrajů je zastoupen jednoduchý se zatažením dovnitř (obr. 7:4; obr. 9:4), jednoduchý zesílený (obr. 9:5), zduřelý (obr. 7:12; obr. 9:12, 13), nízko vytažený a prožlabený, okraje s úzkým žlábkem (obr. 7:9; obr. 9:7, 8), přehnuté (obr. 9:15), profilované okraje (obr. 9:14, 16 a 17) a okruží (obr. 9:9, 10, 11). Dekor na stěnách nádob tvořily vlnice, které protínal pásek rýžek či žlábků (obr. 9:21), proplétající se vlnice (obr. 9:22), žlábková šroubovice (obr. 7:18; obr. 9:19) a strmá vlnice (obr. 9:20). Kromě zlomků hrnců byl nalezen okraj zásobnice (obr. 9:18) s plastickou páskou zdobenou vrypy (obr. 7:20), misky (obr. 9:1—3) a přeslen (obr. 7:22).

Východně od tvrze byla odkryta polozemnice (obj. G—4/82, obr. 1). K její větší západní části o délce 3,7 m (VZ) a šířce 3,25 m (SJ) přiléhala východní část (obj. H—4/82) o délce 2,9 m a šířce 3,25 m s vchodem. Zatímco západní část měla V-Z orientaci, měla východní část orientaci SZ-JV. Severní okraj této části byl posunut jižním směrem. Na vnější straně východní části byly zjištěny kúlové jamky, které na západní straně polozemnice zcela chyběly. Uvnitř polozemnice byla v SV rohu odkryta kamenná konstrukce pece o délce 160 cm a šířce 90 cm (obr. 3b). Dno pece se skládalo z několika vrstev plochých kamenů prokládaných oblázky a pojených jemným jílem. Na jejich povrchu byla vrstvička jemných štěrčků překrytých červenohnědou mazanicí. Na dně pece ležely zbytky uhlíků a popel. Zajímavou situaci jsme zjistili v severovýchodním nároží polozemnice, kde v rostlém terénu byl zahloben svislý žlábek o max. šířce 30 cm. V jeho výplni byly zbytky zuhelnatělého dřeva, uhlíky a rozdrobená mazanice. Na podlaze kolem pece byly zachyceny kúlové jamky,

SONDA XXVI

SONDA XXXII, XXXV - obj. G4/82

Obr. 3. Čimice (Praha 8). a) Objekt C—8/83: 1 — humus, 2 — šedá hlinitá, 3 — tmavě šedá hlinitá se žlutým pískem. b) Objekt G—4/82. Kreslil: V. Huml, překreslil St. Novák.

kteře tvořily kolem ní orámování. Jižně od pece byla odkryta jáma „C“ o průměru 135 cm. Její zásyp se strukturou materiálu a barevně odlišoval od výplně vlastního objektu. Po vybrání jílově hlinité výplně jsme zjistili, že jáma měla kotlovitý tvar o hloubce asi 60 cm.

V šedém hlinitém zásypu polozemnice, který na západě byl překryt destrukcí kamene, byla zjištěna keramika. Zlomky okrajů hrncovitých nádob jsou jednoduché (obr. 10:5), profilované (obr. 10:4), nízko vytažené (obr. 10:1, 2, 3, 6), zduřelé, též seříznuté (obr. 10:8, 9, 10, 11, 12). Dekor tvořila žlábková šroubovice, žlábký (obr. 10:2, 5), jednoduché vrypy (obr. 10:6), vrypy (obr. 10:18), žlábký se šikmými vrypy (obr. 10:14), dvě vlnice a několik žlábků (obr. 10:16), červeně malovaná výzdoba a u mís vlnice na vnitřní straně.

Severně od objektu G—4/82 byla nalezena řada kúlových jamek, které pravděpodobně náležely k nadzemní konstrukci obdélníkového půdorysu (obj. L) o délce 3,65 m a šířce 2,5 m. Jamky o průměru 30 až 50 cm a max. hloubce 20 cm byly zapuštěny do světle okrového jílově hlinitého podloží.

Objekt L ohraničoval východní stranu přístupové cesty vedoucí k severnímu vstupu do kamenné tvrze. Severovýchodně od ní byl vybrán žlábek, který byl orientován SV-JZ. Se žlábkem byla rovnoběžná řada kúlových jamek, které se žlábkem svíraly téměř pravý úhel. Domnívám se, že kúlové jamky vytyčující plochu 8×4 m jsou pozůstatkem kúlové nadzemní stavby (obj. M), která SV nárožím patrně pokračovala pod hlinité závaly, kam jsme z technických důvodů již výzkumem nepokračovali.

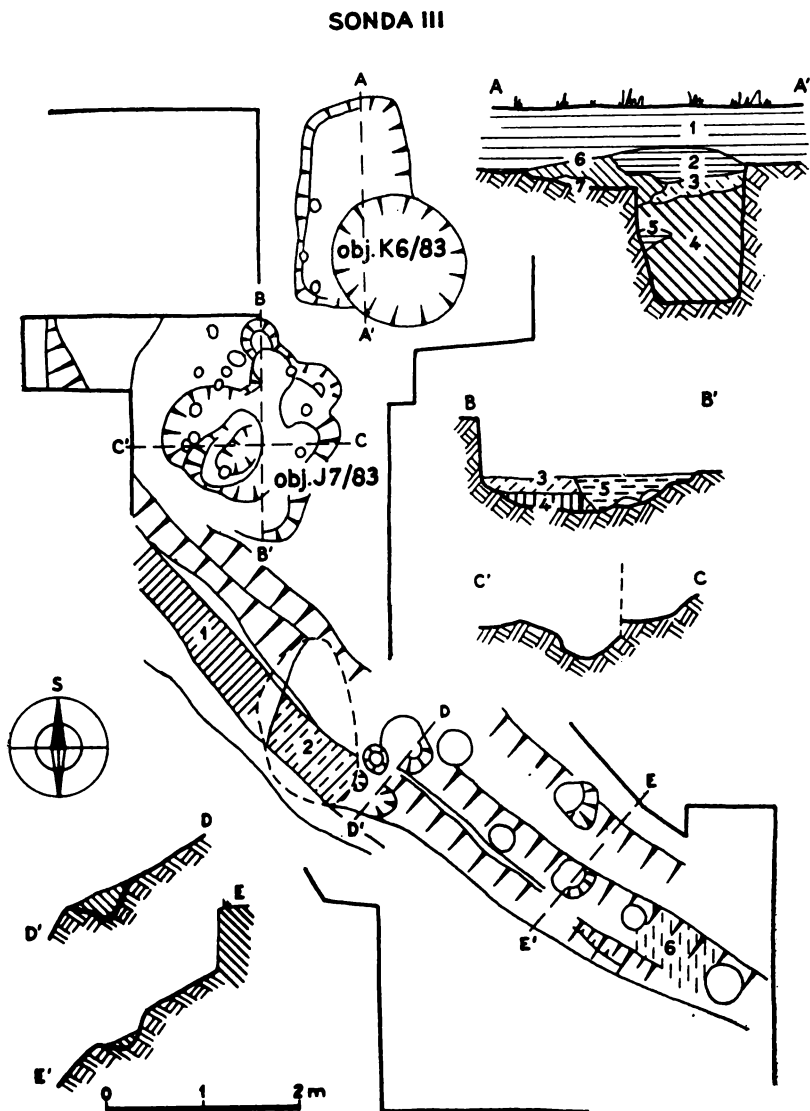
V blízkosti jihozápadního plošně odkrývaného příkopu jsme zachytili zahluobený objekt J—7/83 a východně od něj objekt K—6/83 (obr. 1, 4). Objekt J—7/83 se vyznačoval nepravidelným tvarem o délce 1,9 m a šířce 1,5 m. V jeho vnitřku jsme zjistili tři oválné prohlubně o průměru 70×50 cm až 80×60 centimetrů a hloubce 20—40 cm. V hnědé hlinité výplni bylo zjištěno kromě hrudek mazanice, částí popela a uhlíků několik zlomků těl blíže neurčitelných madohradištních nádob.

Objekt K—6/83 o délce 228 cm a šířce 116 cm se do hloubky 26 cm zahluboval do sprašového podloží (obr. 1, 4). Jeho jihovýchodní nároží zaujímala jáma s válcovitými stěnami o max. průměru 128 cm a hloubce 126 cm. Po stranách zahluobeného objektu byly zjištěny kúlové jamky, které sledují směr S-J. Několik jamek leželo uvnitř objektu při jeho západní straně. Nálezy kúlových jamek uvnitř i vně objektu jsou dokladem o jeho nadzemní konstrukci. Vstup do vnitřku vedl od severozápadní strany.

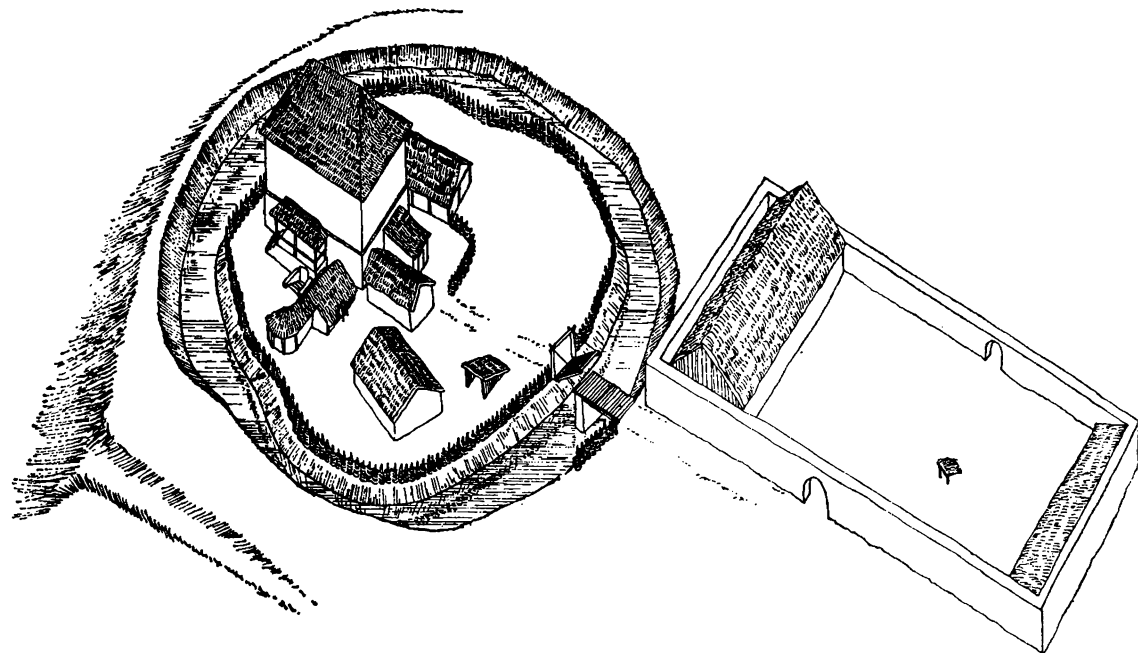
Výplň objektu K—6/83 tvořila šedohnědá hlína (obr. 4; řez BB). Zajímavou konstrukci jsme zachytili u zásobní jámy v jihovýchodním rohu zahluobené stavby (obr. 4, řez AĀ). Na jejím obvodu byly zjištěny kusy mazanice s otisky slámy. Po vybrání zásypu tvořeného z destruované mazanice, uhlíků popele a sesutého jílů jsme po začišťení zjistili válcovitý tvar jámy s mírně konickými stěnami. V zásobní jámě byly nalezeny zlomky hrnců a misek (obr. 8:1). Okraje keramických nádob jsou jednoduché (obr. 8:5), nízko vytažené (obr. 8:10), kalichovité deriváty (obr. 8:17, 19), zduřelé (obr. 8:12), různě zesílené a profilované typy (obr. 8:13, 14 a 16). Výzdoba je zastoupena žlábkovou šroubovicí (obr. 8:21) a rýžkami.

Východně od objektu se po začišťení terénu objevily kúlové jamky (KJ 1 a KJ 8). Jamky oválného půdorysu o průměru asi 30 cm pokračovaly severním směrem do prostoru, který z nedostatku času nebyl prozkoumán. Z pravidelného postavení jamek vytvářejících souvislou řadu lze soudit, že zde existovala nadzemní stavba z kúlů.

Výzkum v JZ kvadrantu rozšířil naši představu o způsobu opevnění na této straně tvrziště. Plošným výzkumem jsme odkryli segment příkopu. Jeho vnitřní břeh byl v první třetině schodovitě upraven. Ve vzniklých zářezech o výšce 20—40 cm byly ve dvou řadách zapuštěny kulové jamky o průměru 15 až 25 centimetrů a max. hloubce 30 cm. Jejich rozmístění ve dvou řadách při rozestupech kúlů od 90—120 cm naznačuje, že opevnění se skládalo ze dvou řad svislých kúlů tvořících kostru plotu vyplétaného proutím. Výzkum příkopu v roce

Obr. 4. Čimice (Praž 8). Objekt J-7/83 a K-6/83. Rez AA': 1 — hnědá hlinitá, 2 — hnědá hlinitá s mazaníci, 3 — žlutý jíl, 4 — světle šedá popelovitá s uhlíky a mazaníci, 5 — světle hnědá jílová, 6 — šedohnědá s keramickými zlomky, 7 — červenohnědá mazanice. — Rez BB': 3 — šedohnědá hlína s mazaníci „mramorovaná“, 4 — černošedá vrstva spáleništní, 5 — tmavě hnědá hlinitá. Podloží je žlutohnědý jíl. Kreslil: V. Huml, překreslil Št. Novák.

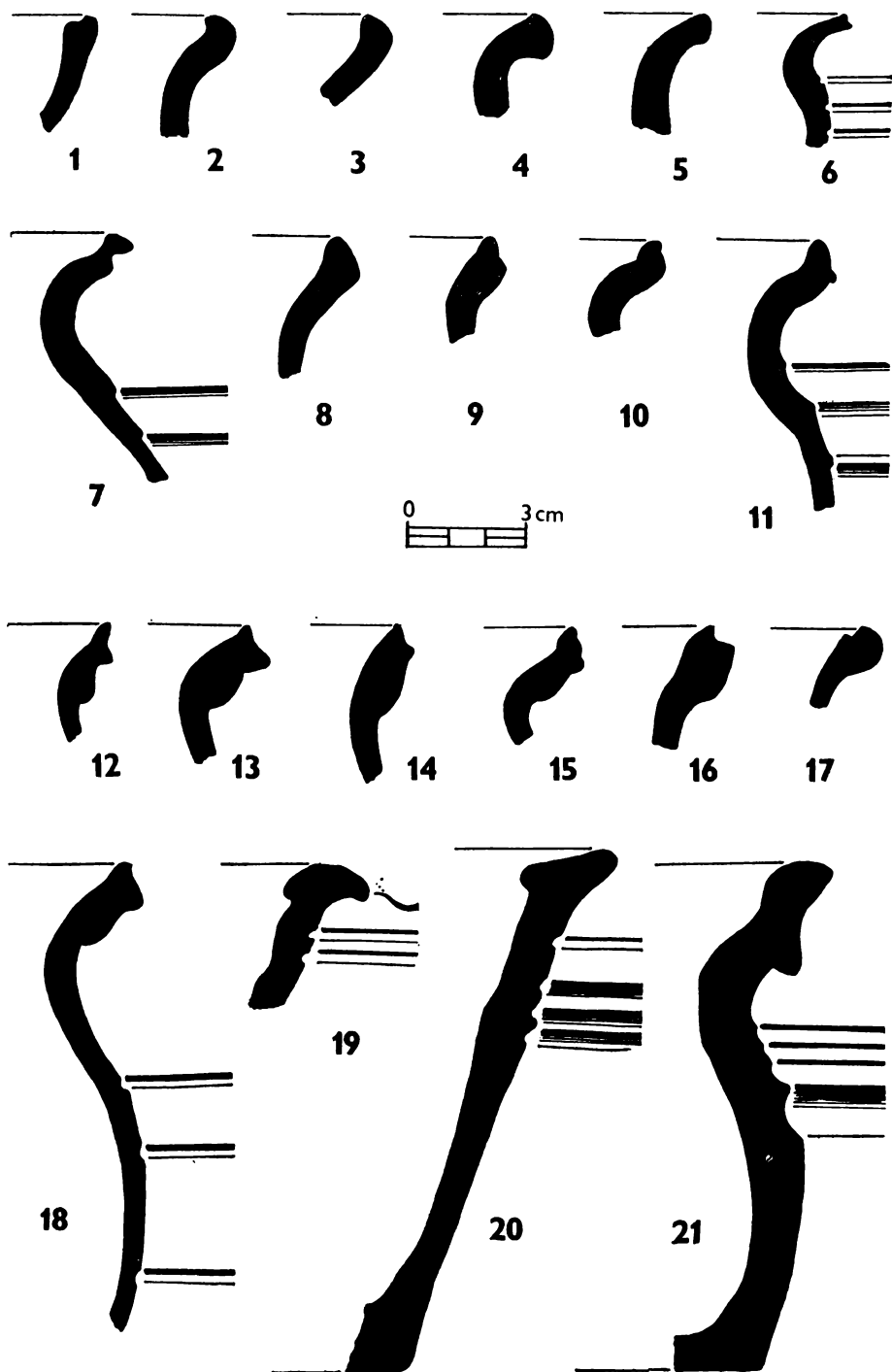
Obr. 5. Čimice (Praha 6). Celková rekonstrukce panského sídla a dvora. Navrhl a kreslil: P. Chotěbor.

1983 byl prováděn na jihovýchodní a východní straně, kde bylo nalezeno jeho pokračování. Na JV byla zachycena příkopová rýha o šířce 280 až 400 cm a hloubce 80 cm a směrem k severu se příkop zužoval na šířku 160 cm.

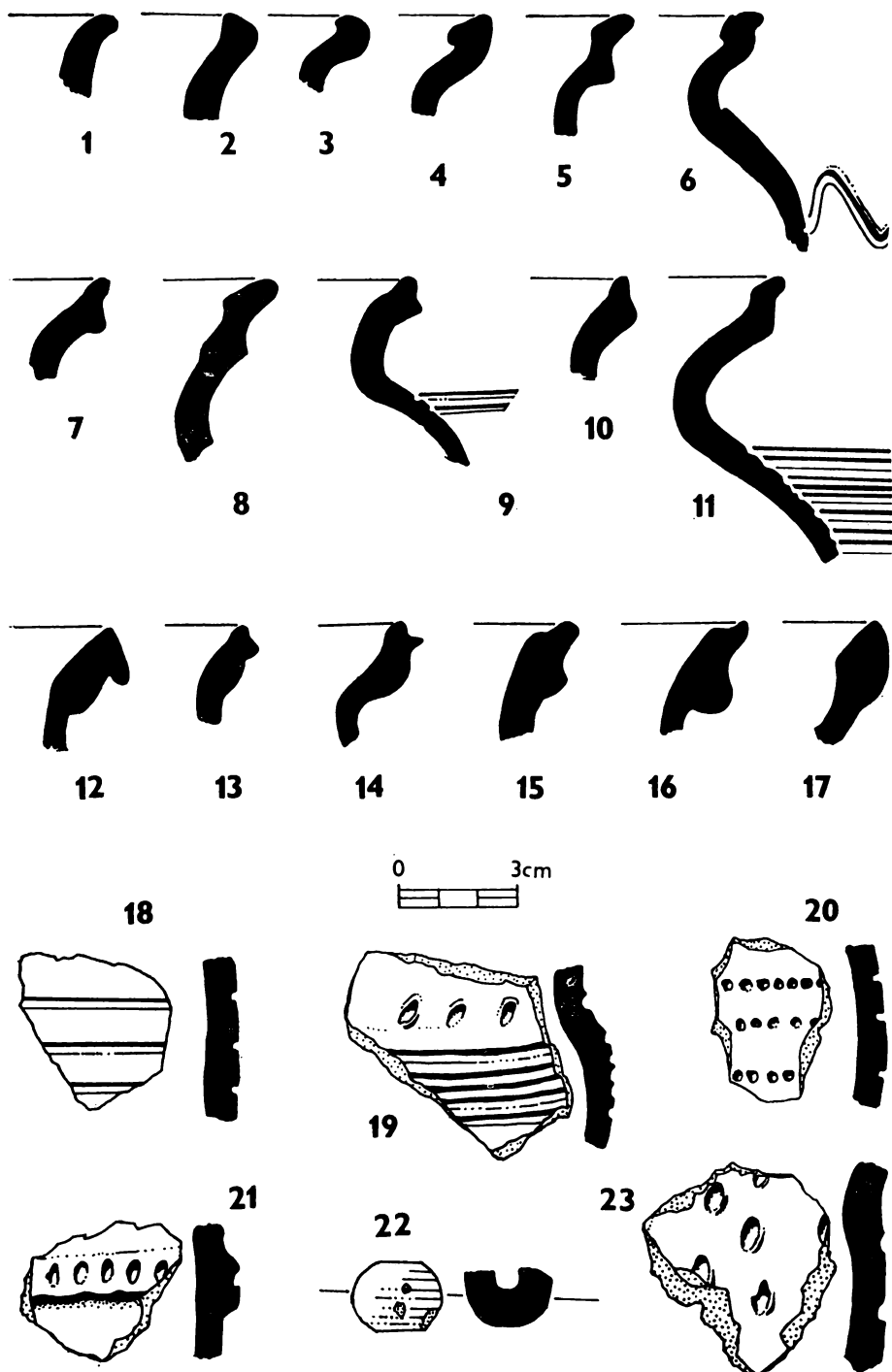
Závěrečná etapa archeologických prací se soustředila na vysledování obvodové zdi na severní a východní straně dvora, jehož jižní stranu tvořila již dříve nalezená kamenná zeď o šířce 3 m a délce 11,75 m (Huml 1985, 296 sq.). V r. 1984 byla objevena severní hranice dvora, z níž jsme našli segment SV nároží při jižní straně parcelní zdi zahrady č. p. 14. Obvodové zdivo dvora na východní a západní straně, zkoumané systémem sond, bylo postaveno z lámané opuky pojené bílou vápnitou maltou. V západní obvodové zdi bylo zjištěno severní nároží vchodu, který ležel 13 m jižně od severní hranice dvora. Původní šířka vchodu nemohla být zjištěna, neboť zdivo bylo již dříve vylámáno. Druhý vstup do areálu byl situován na východní straně, kde v 1. čtvrtině bylo prolomeno obvodové zdivo.

Na dvoře o ploše 407 m² stála při severní straně pravděpodobně další kamenná budova, z níž se dochoval náběh jižní zdi, která je rovnoběžná se severní obvodovou zdí dvora. Vyhodnocení zástavby dvora a dvou objektů, které zde byly nalezeny v r. 1984, bude publikováno až při celkovém zpracování.

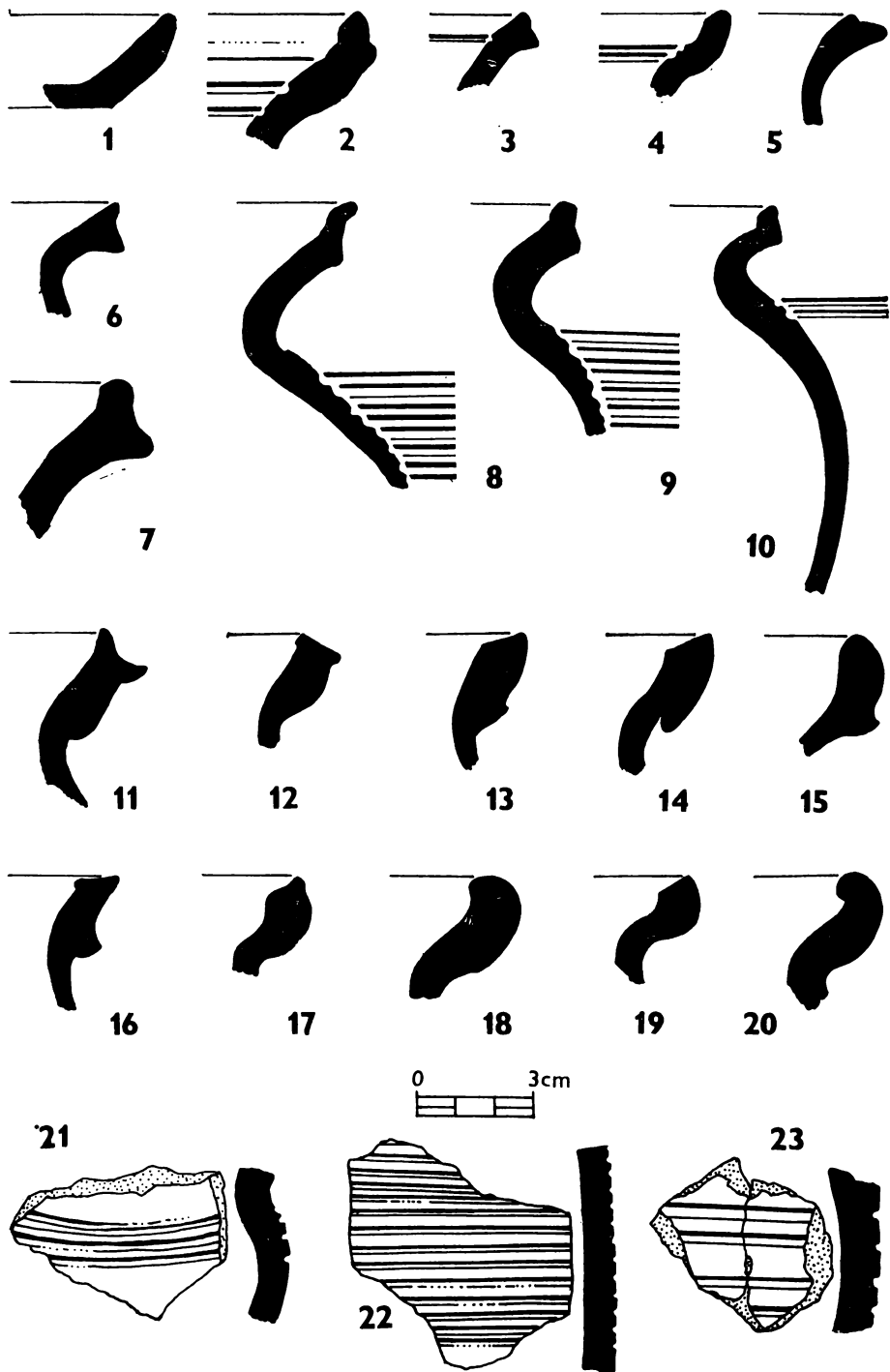
Při výzkumu jednotlivých objektů byly nalezeny zlomky keramických nádob, které se vyznačují jednoduchými, nízko vytaženými a zduřelými okraji, dekorem zastoupeným vlnicí, žlábkovou šroubovicí, pásem rýžek či samotných rýžek a červeným malováním. Jejich výroba ukazuje na obtáčení nádob, na dnech se objevuje podsýpka a též značky. Na základě dosud zpracovaného materiálu lze keramiku datovat do časového rozmezí daného zastoupením vyspělých zduřelých a nízko vytažených okrajů (Pavlů 1972, 80, graf 1, typ I B; Smetánka 1973, 477; Richter 1982, typu IV, 67). Podle sekvence pražské keramiky

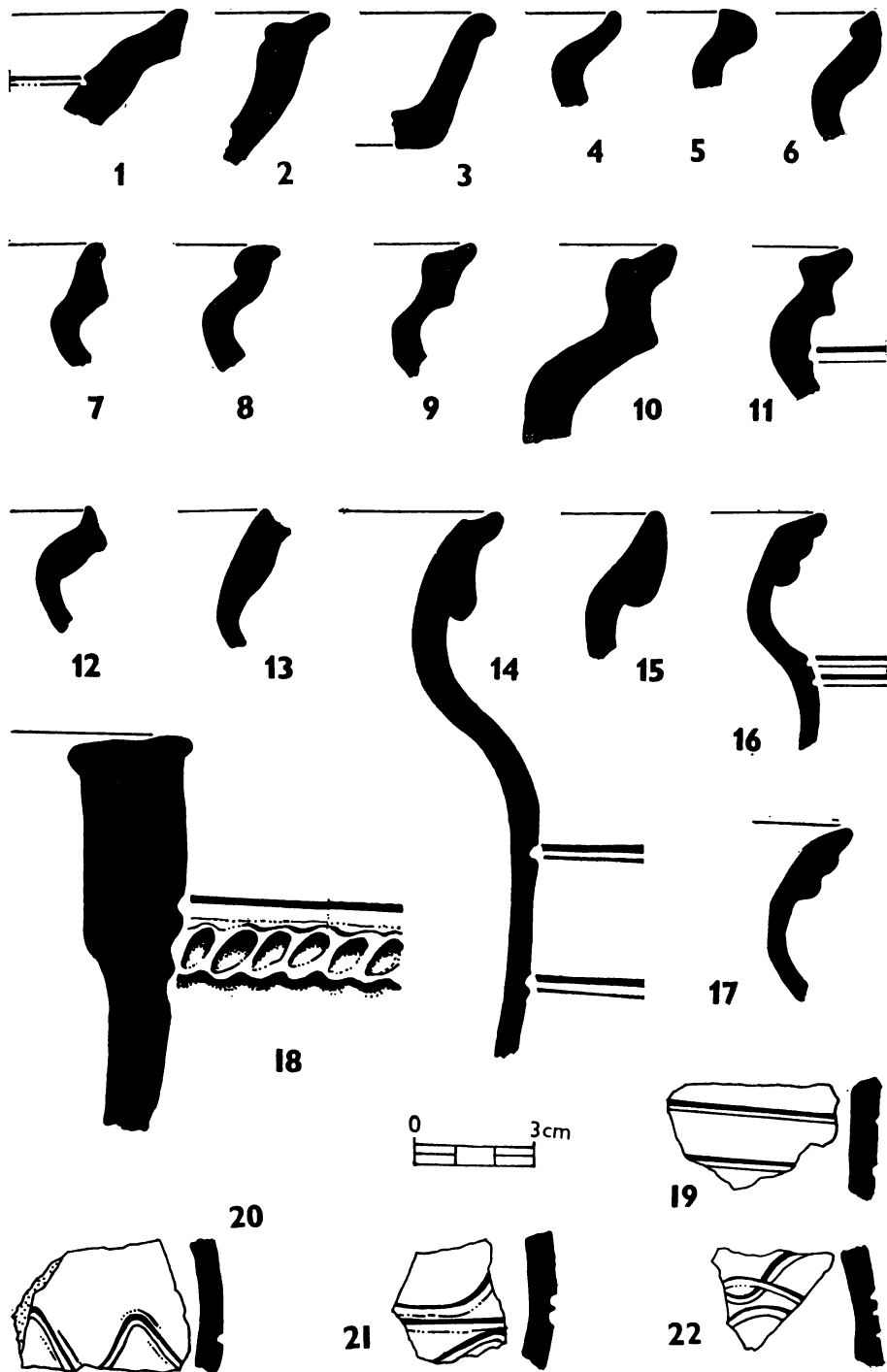
Obr. 6. Ukázka keramiky z obj. A-5/80. Hl. 60-100 cm (vyjma č. 2, 3, 4, 5, 7, 13, 17, 20 a 21 - hl. 115-210 cm). Kreslíla: K. Scheuflerová.

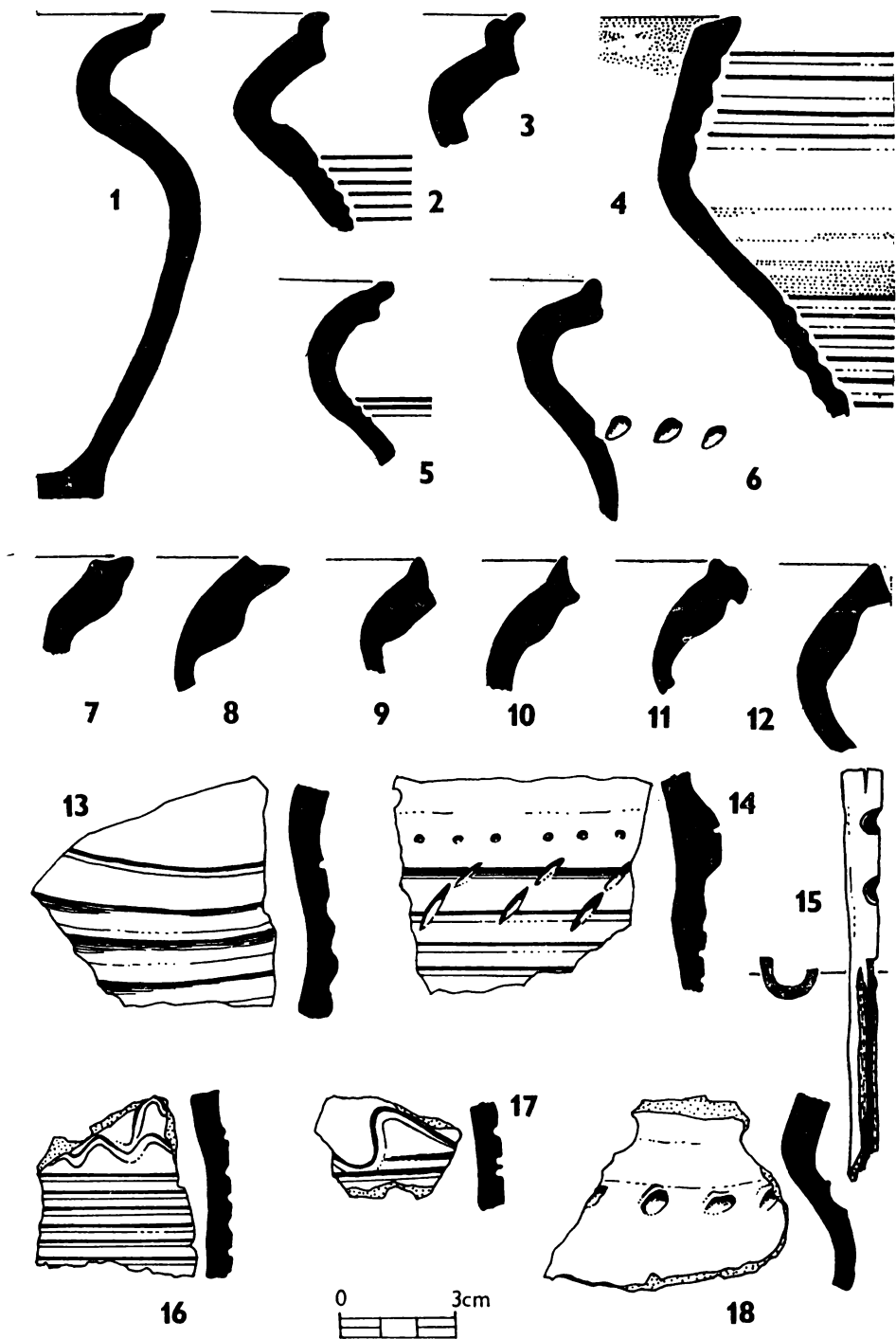
Obr. 7. Ukázky keramiky z obj. B-2/82 (č. 1 až 3, 5, 6, 8, 13, 14, 17, 21, 23); obj. D-1/82 (č. 7, 10, 15); E-3/82 (č. 4, 9, 12, 18, 20, 22). Ostatní zlomky ze zášpyvých vrstev. Kreslíla: K. Scheuflerová.

Obr. 8. Ukázky keramiky z obj. D-1/82 (č. 2, 3, 4, 8, 9, 11, 20 v hl. 50–90 cm) a obj. K-6/82 (č. 1, 5, 10, 12, 14, 16, 17, 19, 21 v hl. 50–90 cm – vyjma č. 2 a 13 v hl. 25–55 cm). Kreslila: K. Scheuflerová.

Obr. 9. Ukázky keramiky z obj. E-3/82 hl. 50-90 cm. Kreslila: K. Scheuflerová.

Obř. 10. Ukázky keramiky z obj. G-4/82, hl. 70-140 cm (vyjma ř. 6, 9, 11, 17 z hl. 50-90 cm). Kresli-
la: K. Scheuflerová.

se výskyt zduřelých okrajů datuje do období 1. poloviny 13. století. Jejich přítomnost byla např. zjištěna ve vrstvě vzniklé před výstavbou malostranské hradby z r. 1257 (Hrdlička 1977, 209) a též v horizontu, který byl protnut objekty býv. kláštera cyriaků z poloviny 13. stol. (Huml 1980, 183 sq.). K nejmladším okrajům zjištěným v objektech kolem kamenné tvrze náleží typy okruží. Keramické nálezy z obj. A—E situovaných v areálu s kamennou tvrzí náleží do 1. pol. 13. stol. s přesahem po polovině 13. stol. (Richter 1959, 9, 18; týž 1982, 104 sq.).

Na základě plošného výzkumu byly na tvrzišti kromě kamenné tvrze zjištěny další objekty. Zastoupeny jsou zahloubené objekty, z nichž některé měly nadzemní konstrukci zásobní jámy: obj. A—5/80, K-6/83, polozemnice s pecí a vstupní částí (G, H—4/82), zahloubený objekt s válcovitou jámou (obj. K—6/83) a samostatné jámy s ohništěm (obj. E—3/82). Kromě nich zde stály nadzemní stavby, jejichž konstrukci naznačuje řada kúlových jamek (obj. L), pravděpodobně i doplněných stěnou z dusané hlíny (obj. M situovaný SV od tvrze).

Výběr místa pro opevněné sídlo v jižní třetině areálu opevněného příkopem byl zvolen tak, aby jeho přítomnost respektovala anebo umožňovala stavbu zahloubených i nadzemních objektů. Na základě vyhodnocených nálezů keramiky je pravděpodobné, že zástavba kolem tvrze zanikla dříve než vlastní tvrz a dvůr. Podle výskytu okrajů ve tvaru okruží lze zánik některých staveb datovat do 1. pol. 13. stol. a s přesahem po polovině 13. stol., tj. dříve, než vlastní tvrz, která zanikla na počátku 15. stol. (Huml 1985, 295). Rozbor nálezů z prostoru dvora, který též byl pravděpodobně opuštěn v průběhu 15. stol., bude zpracován na jiném místě.

Nově odkryté objekty zjištěné na tvrzišti, přispívají k novému pohledu na stavební podobu venkovského feudálního sídla situovaného na severním okraji pražské aglomerace. Díky dobře dochované nálezové situaci podařilo se nám získat v potřebné míře představu o stavební dispozici archeologicky prozkoumaného feudálního sídla, které bylo zjištěno při předstihovém výzkumu v Praze 8-Čimicích. Kromě kamenné tvrze stály na tvrzišti další zahloubené i nadzemní stavby, které opevňoval vodní příkop s proplétaným plotem. K tvrzi náležel též ohrazený dvůr, který byl přístupný komunikací vedoucí přes přemostěný příkop. Na základě archeologických odkryvů z let 1978—1984 byla ing. arch. P. Chotěborem ve spolupráci s autorem výzkumu navržena rekonstrukce feudálního sídla a dvora v Čimicích z období druhé poloviny 13. stol. (obr. 5).

Literatura

- Hrdlička, L. 1977: Předběžné výsledky výzkumu v paláci Kinských v Praze 1-Starém Městě, Středověká archeologie a studium počátku měst, s. 199—215, Praha.
- Huml, V. 1980: Výzkum v areálu hotelu International v Praze 1-Starém Městě, Arch. Prag. 1, 179—189.
- Huml, V. 1985: Středověká tvrz v Praze 8-Čimicích, AH 10, 296—302.
- Huml, V. 1986: Příspěvek k osídlení severního pravobřeží Vltavy (Praha 8) do počátku 15. stol., AH 11, 441—459.
- Pavlu, I. 1971—1972: Pražská keramika 12.—13. století, PÚ, Praha.
- Richter, M. 1982: Hradištko u Davle, městečko ostrovského kláštera, Praha.
- Richter, M. 1959: Keramika z 12. až počátku 14. století, doložená poklady mincí, ČNM CXXVIII, 4—22.
- Smetánka, Z. 1973: Příspěvek k chronologické problematice pozdní doby hradištní, PA LXIV, 463—486.

Neue Entdeckungen im Areal der mittelalterlichen Feste in Prag 8-Čimice (vorläufiger Bericht)

Die seit dem Jahr 1978 verlaufende archäologische Untersuchung am Nordufer des Teiches von Čimice (Abb. 1a) brachte Belege der intensiv besiedelten Parzelle Nr. 28 (Abb. 1b). Außer dem Grundmauerwerk des Kellergeschosses der Feste (Huml 1985, 296 f., Tab. 1, S. 297) und vom Wassergraben angegriffenen Bauten (Huml 1986, Abb. 4, S. 444) wurden im Festenareal in den Jahren 1982—1984 weitere Siedlungsobjekte entdeckt. Sie gehörten Gruben (Obj. D—1/82, Länge 180 cm, Obj. E—3/82 mit 100 cm Ø, Obj. J—7/83, 1,9×1,5 m groß), Abb. 4, Vorratsgruben (Obj. A—5/80, Ø 2 m, max. Tiefe 210 cm, Abb. 2), einem 240 cm langen und 100 cm breiten trogartigen Gebilde (Obj. C—8/83, Abb. 1b), Grubenhäusern (Obj. B—2/82, Abb. 2, unten; Obj. G und H—4/82, Abb. 1 und 3b). Bei manchen von ihnen wurden Spuren oberirdischer Pfahlkonstruktionen gefunden (z. B. Obj. B—2/82, Obj. G und H—4/82 und Obj. K—6/83). Zum größeren Teil wurde ein Grubenhaus (Obj. B—2/82 der Ausmaße 3,8×2,1 m und 60 cm Tiefe) und flächig ein Grubenhaus (G und H—4/82) freigelegt. Im Innern seines Westteils (G—4/82) war eine steinerne Herdkonstruktion (160×90 cm, Abb. 3) mit senkrechter Rinne an der Nordseite, wahrscheinlich für den Rauchabzug. Um den Herd wurden Grübchen festgestellt, die von der Gliederung des Raums blieben. Der Eingang in dieses Objekt führte aus dem Ostteil (Obj. H—4/82), der eine Art Windfang bildete. Außer den eingetieften Bauten wurden nördlich der Feste im liegenden Pfahlgruben, die eine Fläche von 3,65 m Länge und 2,5 m Breite begrenzten (Obj. L, Abb. 1b), sowie ein weiterer NO-SW orientierter Bau festgehalten, dessen Nordwestwand aus einer Rille wuchs (Obj. M, Abb. 1b).

In den Siedlungsobjekten wurden Fragmente topfartiger Gefäße, Vorratsbehälter und Schüsseln gefunden. Ihr Scherben war halbgrub, die Oberfläche geraut und streifenförmig mit Rillen, Ritzen, Wellenlinien, Abdrücken, roter Bemalung u. a. verziert (Abb. 6—Abb. 10). Nach der Anwesenheit von Rändern der verdickten herabgezogenen Profilierung und den verwendeten Dekorelementen läßt sich diese Keramik mit jener aus dem historischen Stadtkern Prags vergleichen. Verdickte Ränder kamen z. B. in der bei dem Bau der Kleinseitner Schanze entstandenen Schicht im Jahr 1257 vor (Hrdlička 1977, 209). Auf Grund der Sequenz der mittelalterlichen Keramik (z. B. Pavlů 1971—1972, 80, Diagr. 1; Smetánka 1973, 475 ff.; Richter 1982—1987, Typ IV) kann man sie in die erste Hälfte des 13. Jahrhunderts mit Übergreifen in die Mitte dieses Jahrhunderts verlegen.

Die Rekognoszierung des NW Festenquadranten legte den weiteren Verlauf des Wassergrabens frei, dessen Ufer im oberen Drittel stufenförmig hergerichtet war. In den entstandenen Stufen einer Höhe von 20—40 cm befanden sich in zwei Reihen 90—120 cm voneinander entfernte Pfahlgruben. Die Lage der Gruben deutet die Existenz eines mit Reisig ausgeflochtenen Pfahlzauns an. Eine grabenförmige Befestigung wurde auch auf der SO Seite freigelegt, wo wir feststellten, wie sich der 280—400 cm breite Graben in nördlicher Richtung verschmälerte und bloß 160 cm Breite erreichte.

Nach den archäologischen Feststellungen läßt sich die Baugestalt eines ländlichen Feudalsitzes rekonstruieren. Die Verteilung der Siedlungsobjekte deutet an, dass ihr Großteil (außer Obj. C—8/83, Obj. D—1/82) bei dem Bau der steinernen Feste respektiert wurde. Es bietet sich die Arbeitshypothese an, daß diese Objekte im Anfangsstadium der Festenexistenz ihrem Betrieb dienten, obwohl ihr Untergang bereits in den Verlauf der 2. Hälfte des 13. u. 1. Hälfte des 14. Jahrhunderts fällt (Abb. 5).

Die Schlußetappe der Untersuchung galt der Durchforschung des Hofes (Abb. 1b), dessen Umfangsmauer an der Ost- und Westseite eine Fläche von 407 m² begrenzte. In der westlichen Umfangsmauer wurde die Nordecke eines Eingangs festgestellt, der 13 m südlich der Nordgrenze des Hofes lag. Der zweite Eingang befand sich an der Ostseite, wo er im ersten Viertel dieser Seite gefunden wurde. Die Entdeckung eines Herrensitzes — und Hofes in Čimice ist ein einzigartiger Beleg für den Umfang und die Art des Aufbaus eines aus historischen Quellen unbekanntes Sitzes in der Prager Agglomeration.

Abbildungen:

- 1 Čimice (Praha 8). a) Situationslage von Čimice nach sog. Stabilkataster aus dem Jahr 1842. Schraffierte Teile zeigen Gebäude aus den Jahren 1780—1783 (1. Militärkartierung), Hofgebäude Nr. 1 sind schwarz. b) Gesamtplan der Grabung in den Jahren 1978—1984.
- 2 Čimice (Praha 8). Oben Objekt A, unten Objekt B.
- 3 Čimice (Praha 8). Objekt C: 1 — Humus, 2 — graue Erdschicht, 3 — dunkelgraue Erdschicht mit gelbem Sand. b) Objekt G.
- 4 Čimice. Objekte J und K. Schnitt AĀ: 1 — braune Erdschicht, 2 — braune Erdschicht mit Lehm, 3 — gelber Lehm, 4 — hellgraue Erdschicht mit Asche, Kohle und Lehm, 5 — hellbraune Lehmschicht, 6 — graubraune Erdschicht mit Scherben, 7 — rotbrauner Lehm. Schnitt BB': 3 — graubraune Erdschicht mit Lehm, 4 — schwarzgraue verbrannte Schicht, 5 — dunkelbraune Erdschicht.
- 5 Čimice. Rekonstruktion des Herrensitzes und Hofes nach P. Chotěbor.
- 6 Keramikfunde vom Objekt A—5/80. Gezeichnet von K. Scheuflerová.
- 7 Keramikfunde von Objekt B—2/82 (Nr. 1 — 3, 5, 6, 8, 13, 14, 17, 21, 23); vom Objekt D: 7, 10, 15; vom Objekt E: 4, 9, 12, 18, 20, 22. Übrige Bruchstücke stammen aus den Schuttschichten. Gezeichnet von K. Scheuflerová.
- 8 Keramikfunde vom Objekt D: 2, 3, 4, 8, 9, 11, 20, vom Objekt K: 1, 5, 10, 12, 14, 16, 17, 19, 21. Gezeichnet von K. Scheuflerová.
- 9 Keramikfunde vom Objekt E. Gezeichnet von K. Scheuflerová.
- 10 Keramikfunde vom Objekt G. Gezeichnet von K. Scheuflerová.